

UNHA BODA EN EINIBÓ

1877

-¿Como te chamas, rapaza?
-Chámome Ádega Silván.
-Ai, Adega!... Entre esas silvas
quixérame eu enredar...

Tal dixo a certa miniña
certo díaño de rapaz,
e dende estonces antrambos
quérense a non poder máis.
Todas as noites de inverno
nas fiadas do lugar
están de groma e palique
dende entón Ádega e Bras;
e non hai festa na aldea,
nin precisión na cibdá,
onde xuntos non se atopen
un galán i outro galán.

Cando hai danza no turreiro,
e Bras ó turreiro sai,
é sempre Ádega a primeira
que coel se pon a bailar.
Si ela vai á romaría,
el á romaría vai;
si ela dá un ichavo ón cego
el outro ichavo ha de dar;
i espello de namorados,
do seu cariño en sinal,
si ela un caravel na boca
leva por causelidá,
el outro caraveliño
ha de por forza levar.

Envexa de tod'as mozas
cando xuntos vén ou van,
moitas ó son do pandeiro
cantábanlle este cantar:

“Non te chegues moito ó lume,
bolboretiña real;
non te chegues moito ó lume,
mira que te vas queimar”

Mais fan tanto caso desto,
tanto desto se lles dá,
como si rousara un carro,

como si ladrara un can.

Un ano pasou i outro ano
prós namorados en paz;
si dinantes se querían,
quérense hoxe moito máis.
Á lei que os dous se tiveron,
temendo ó cabo faltar,
porque toda corda creba...
por onde exprica o refrán,
unha miaxe de estado
tratando ó fin de tomar,
Ádega e Bras de sponsallas
fixeron xuro formal,
e pra casarse pediron
lisencia e venia a seus pais.

II

I alí van de cara á igrexa
alí van ambos a dous
polos dous sogros gardados,
seguidos de seus avós:
ela de alegría foncha,
el morréndose de amor,
parecían dous paxaros,
conforme un doutro a carón
mirábanse ás furtadelas
cal si tiveran rebor.

Ádega estaba tan cuca,
que daba admiración;
de aqueles seus ollos negros
aumentábanlle o negror
a cofia i a palramenta
i a saia, que negras son.
As mapolas dos seus beizos
collían roxo inda mor
do colar de coraliños
que o noivo lle regalou.
“¡Que hermosa vas! –marmuraban
detrás dela algús chismós-
¡Diolo queira que che dure
moito tempo esa color!..”

Pero si ela en componse
puxo todo o seu tesón,
Bras non vai menos composto,
que atrás non se lle quedou;
pois anque era por Agosto

e queima que pasma o sol,
leva unha capa tan longa,
que non hai outra millor.

¡Que calados na camisa!
¡Que zapatos de mallós!
¡Que cutín o da chaqueta!
¡Que rizo o do pantalón!
¡Que ben lle di a escarapela
que cusida cun liño
leva a un lado do chapeio
desque das quintas librou!

¡Traballos que pra esculirse,
pasara naquel entón!...
¡Meciñeiros que o roubaron!
¡Diñeiro que lles custou!

Mais aquelas agonías
pasadas, gracias a Dios,
todo pra Bras hoxe é gloria,
felicidade i amor.

Á par de Ádega, moi teso,
na igrexa o rapaz entrou;
deulle á novia auga bendita,
ouíunos o confesor,
e logo o señor abade
botoulles as bendicións.

Dende a víspora avisado,
por ser de uso en Einibó,
está esperando ós cortexos
o gueiteiro que chegou.
E cando, por fin, do tempro
saíron ambos a dous,
da gaita ó tirililiro,
da caixa ó tromporrontrón,
caíndo as doce do día
da espadaina no relós,
descontra á casa do noivo
a patuleia marchou.

III

Mais xa de Bras na cociña
roxé o rixón na sartén,
fervén a cachón os potes
e cheira a aurego e prixel.
Perparada no sobrado

unha mesa de oito pes,
con catro mantés cuberta,
porque non chega un manté,
fumegan enriba dela
tres barcales, todos tres
de chourizos cugulados,
lacón e vaca, a escoller.
Panochas por onde queira
de pan albeiro se ven,
bicas de centeo e millo
pra gusto de quen quixer;
e nun curruncho, con netos
alá por corenta e seis,
toupa de chea unha cántara
de purrela como a mel.

Chegados á casa os noivo
i os cunvidados tamén,
fixeron a crus nos pratos
e puxéronse a comer.
¡O que aquelas probes vellas
nos seus fillos se revén!
¡Case envidian ós casados
os que están pra merecer!
¡Que olladas lle botan a ela,
que olladas lle botan a el,
solteiriñas e solteiros,
cando non os ve ninguén!

Mentres us falaban i outros
non paraban de comer,
os pais dos noivos decían
quediño, con certo aquel:
-O meu... leva unha xugada
e on carro... ¿I a de vosté?
-¡Unha uchiña chea... de honra!
-Pois mire, abóndalle ben;
porque onde hai honra e saúde
estánlle os millores bes.

Perdidos un polo outro,
tras de unha vez outra vez,
os noivos chúscanse o ollo,
como o que a cousa non quer.
Alá, debaixo da mesa
rebulía non sei que,
que Ádega púxose roxa,
roxa como on caravel...

“Marcha, can –dicía onha vella_.

¡Ora o demo onde te ves!
Vaite roer pra outro lado
¿ou sei que tes gana de...?”

Nesto, o viño comenzaba
nas cholas a remexer,
e bébedos eles i elas,
todos puxéronse en pe;
i as xerras levando á boca
i escurrinchado o pichel,
ó son pecador da gaita,
que toca tocatas cen,
os convidados brindaron
desta maneira cortés:

“¡Viva a noiva! ¡Viva o noivo!
¡Vivan homiño e muller!
¡Por moitos anos se gocen,
por moitos anos, amén!”

IV

A francachela acabouse,
que a fe que non foi ruín,
xa é de noite; a branca lúa
alá do ceo nos confís,
entre un enxame de estrelas
como almendras de Allariz,
inda loce que parece
un pandeiro de marfín.

De frescos cheiros cargada
pasaba soprando a bris,
i os paxariños nas pólas
e nas chousas a perdíz,
nos seus buracos os grilos
i as ovellas no cubil,
us cos seus roucos cantares
i outros con trinos xentís,
compuñan unha harmonía
¡que era o que había que ouír!

Parece que a Natureza,
nai querendosa e felís,
daba o parabén ós noivos,
que eran esposos por fin.

¡Mirainos! Ó son da gaita,
do bombo e do tamburil,
están bailando a muiñeira

el i ela ó pe do patín.
¡Como el torce aquelas pernas!
¡Como ela estroza o mandil!
¡Como recolle el a faixa!
¡Como ela move os cadrís!

Arredor deles, en roda,
mozos e mozas alí
bailar tamén, entramentres
que pegando atruxos mil,
esmoen o pan da boda
un fato de pelingrís.

Tanta alegría mirando,
os vellos sin dentes rin,
e senten non ter as pernas
pra choutar e rebulir.

Erguen cen nubes de polvo
coas chancas os bailarís,
e tanto castañetexan,
que naide se entende alí.

Gueiteiro que máis ben toque
nunca en Einibó se viu,
que anque toca a secas, toca
que non hai máis que pedir.

Vendo como repinica
naquel punteiro sutil,
todos quédanse asombrados
un instante sin sentir.

E cando ó cabo, repostos
do asombro, volven en si,
preguntan todos: “¿I os noivos?”

.... ..
¡Vai boa! ¡Nin cun candil!